

EXAMENSARBETE

Hösten 2008

Läroarutbildningen

Leksaker i fokus

En studie om barns tankar kring förskolans leksaker

Författare

Joakim Chienh
Sebastian Ekdahl

Handledare

Marie-Louise Hjort

www.hkr.se

Leksaker i fokus

En studie om barns tankar kring förskolans leksaker

Abstract

Syftet med denna rapport är att undersöka hur barn ser på förskolans leksaker. Detta arbete kommer att utgå ifrån ett barnperspektiv. I litteraturdelen skriver vi bland annat om olika tolkningar vad en leksak är, barns val och på vilket sätt de leker med leksaker ur ett genusperspektiv. Lekmiljöer tar vi upp sist i litteraturdelen. För att få svar på våra frågeställningar gjordes intervjuer med barn i åldrarna fyra och fem år, dessa intervjuer genomfördes på en förskola i norra Skåne. I metoddelen beskriver vi hur vi gått tillväga samt hur vi genomförde intervjuerna. Resultatet utifrån intervjuerna visade bland annat att barnen är medvetna om vad en leksak är, att det fanns uppdelade leksaker för flickor respektive pojkar samt att barnen befann sig mer i de lekmiljöer där leksaker är tillgängliga. Barnen är nöjda med förskolans leksaker men samtidigt är deras egna leksaker i hemmet mer värda. I diskussionen diskuteras de resultat vi har kommit fram till kopplat med litteraturen som använts i studien.

Ämnesord:

Leksaker, pedagogiska leksaker, genus, miljö, lek, barnperspektiv, förskola

Innehållsförteckning

FÖRORD	5
1. INLEDNING MED BAKGRUND	6
1.1 SYFTE.....	6
1.2 CENTRALA BEGREPP.....	7
1.3 PROBLEMPRECISERING	7
1.3.1 Frågeställningar.....	7
1.4 DISPOSITION.....	7
2. LITTERATURGENOMGÅNG.....	8
2.1 SYN PÅ LEKSAKER	8
2.1.1 Leksak.....	9
2.1.2 Pedagogiska Leksaker.....	9
2.1.3 Lekredskap.....	9
2.2 HISTORISKA LEKSAKER.....	10
2.3 TEORIER OM LEK OCH LEKSAKER – FRÅN FÖRR TILL NU.....	11
2.4 LEKSAKENS MÖJLIGHETER	12
2.5 LEKSAKER UR ETT GENUSPERSPEKTIV	13
2.6 LEKMILJÖER.....	15
3. METOD	17
3.1 GENOMFÖRANDE.....	17
3.1.1 Kvalitativ undersökning.....	18
3.1.2 Urval.....	18
3.1.3 Datainsamling	19
3.1.4 Bearbetning	19
3.1.5 Etiska överväganden.....	19
4. RESULTAT OCH ANALYS.....	20
4.1 BARNES SYN PÅ LEKSAKER	20
4.1.1 Definition leksak.....	20
4.1.2 Pojkleksak.....	21
4.1.3 Flickleksak.....	21
4.1.4 Vilka leksaker uppskattas inte ur ett genusperspektiv?	21
4.2 VILKA LEKSAKER ANVÄNDS.....	22
4.2.1 Förskolans leksaker (inomhus).....	22
4.2.2 Förskolans leksaker (utomhus).....	22
4.2.3 Leksakers Placering	23
4.2.3 Leksaker hemma	23
4.3 MEDTAGNA LEKSAKER HEMIFRÅN OCH BARNES ÖNSKELISTOR.....	24
4.3.2 Medtagna leksaker hemifrån	24
4.3.3 Barnens Önskelistor	25
4.4 SLUTSATSER.....	25
5. DISKUSSION.....	27
5.1 BARNES TOLKNING AV EN LEKSAK	27
5.2 LEKSAKER UR ETT GENUSPERSPEKTIV	27
5.3 LEKMILJÖ I FOKUS.....	28
5.4 MEDTAGNA LEKSAKER, BARNES VILJA OCH LEKSAKSÖNSKNINGAR	29
5.5 METODDISKUSSION	30
6. SAMMANFATTNING	31
7. REFERENS	32
BILAGA 1.....	34

Förord

Vi vill tacka vår handledare och våra skrivarkolleger i handledningsgruppen för givande kritik på vår rapport och ett gott humör. Vi vill även rikta ett stort tack till förskolan där vi genomförde vår undersökning och till barnen som ställde upp på intervjuerna. Vi tackar även de personer som har läst och kommit med förslag under arbetets gång.

1. Inledning med bakgrund

Med anledning av vårt kommande yrke som förskolelärare funderar vi mycket kring barns utveckling, detta har gjort att vårt intresse runt leksakens roll har ökat då forskare bevisat genom åren att leksaken har en stor betydelse i barnens liv. Vårt intresse för leksaker har alltid varit stort, från det att vi var små finns det fortfarande mycket känslor i våra hjärtan kvar än idag. Vi har ingen klar bild över hur involverad leksaken är under barnens uppväxt och i hur stor grad leksaken påverkar barnen idag. Vår kommande yrkesroll som förskolelärare gör att vi vill veta så mycket som möjligt om leksakens roll i barnens liv, med fokus på barnen i förskoleåldern. Vi kommer av den anledningen framförallt intressera oss av förskolans leksaker, det är det vi kommer att fokusera på i denna rapport. I förskolans läroplan beskrivs vikten av leken för barns utveckling.

Leken är viktig för barns utveckling och lärande. Ett medvetet bruk av leken för att främja varje barns utveckling och lärande skall prägla verksamheten i förskolan. I lekens och det lustfyllda lärandets olika former stimuleras fantasi, kommunikation och förmåga till symboliskt tänkande samt förmåga att samarbeta och lösa problem. (Lpfö98, s.33)

Förskolan skall erbjuda barnen en trygg miljö som samtidigt utmanar och lockar till lek och aktivitet. (Lpfö98, s.33)

Detta är övergripande för förskolans läroplan, mycket som tas upp i Lpfö98 handlar om leken vilket är i sig viktigt men man nämner inte något om leksakens roll i förskolan, leksaken som är en del av leken (Nelson & Svensson 2005).

1.1 Syfte

Syftet med denna undersökning är att få en uppfattning om hur barnen ser på förskolans leksaker. Är barnen nöjda med de nuvarande leksakerna som finns på förskolan? Eftersom leksakerna på förskolan är till för barnen är det utifrån deras synvinkel vi vill undersöka. Leksakerna och lekmiljön på förskolan bör vara varierande så att alla barn kan stimuleras och lockas till lek.

1.2 Centrala begrepp

Här behandlas tre begrepp:

- Leksak – En leksak kan vara vad som helst så länge man styr och förflyttar något med en kroppsdel till exempel händerna.
- Pedagogiska Leksaker – Det finns inget som heter pedagogisk leksak, istället bör man beroende på hur de används i leken se om de bidrar pedagogiskt eller inte.
- Lekredskap - Lekredskap är till skillnad från leksaker, verktyg till leken som barn på något sätt måste anpassa sig till.

För utförliga beskrivningar se vidare i litteraturgenomgången.

1.3 Problemprecisering

1.3.1 Frågeställningar

- Vad anser barnen om förskolans leksaker?
- Vad anser barn om pojk- respektive flickleksaker?
- Hur ser barnen på förskolans lekmiljö i förhållande till vilka leksaker som finns tillgängliga?

1.4 Disposition

I kapitel två tar vi upp litteratur som behandlar leksaken. Vi har delat upp kapitlet i olika delar där vi belyser leksaken utifrån vad som är relevant för vår forskning.

I kapitel tre beskriver vi vår metod, där man får en utförlig bild av hur vi gått till väga med vår undersökning. Vilka val vi gjort som är relevanta för vår forskning. Man kan även läsa om hur vi bearbetat den information vi fått ta del av och hur vi upplevt intervjusituationerna.

I kapitel fyra kan man läsa om undersökningens resultat och analysen av dessa. Vilka slutsatser vi dragit och hur dessa understöds av intervjuerna med barnen.

I kapitel fem får man som läsare en överblick på vad vi har kommit fram till, vi kopplar samman litteraturgenomgången med studiens syfte och resultat.

I kapitel sex beskrivs huvuddragen av vår forskning, vi beskriver kortfattat arbetets delar.

2. Litteraturgenomgång

Detta kapitel tar upp den teori och litteratur som är relevant för vårt syfte och våra frågeställningar. Inledningsvis får man en ingående beskrivning av vad en leksak är och hur den kan användas. I denna del får man även en inblick på vad leksaken har för betydelse för barnen. Vidare kan man även läsa om leksaken sett ur ett genusperspektiv där vi bland annat belyser pojkar och flickors olika sätt att välja leksaker och hur dessa leksaker leks med. Avslutningsvis tas lekmiljöer upp, hur miljön runt barnen kan påverka leksakerna i leken.

I kapitlet ”leksakens möjligheter” ställs en fråga som vi inte kommer att gå in djupare på. Denna fråga är ställd för att man som läsare ska bilda sin egen uppfattning om hur frågan kan upplevas utifrån barnet.

2.1 Syn på Leksaker

Det finns olika definitioner av vad en leksak är, man kan se det utifrån ett vuxet perspektiv, ett barns perspektiv och så har forskarna sin definition på leksaker. Almqvist (1991) refererar till en undersökning där man utifrån det vuxna perspektivet kan tolka leksaken som ett tidsfördriv och något som är lustfullt för barnen.

Den första är att vi vill glädja barnet. Det andra skälet är att vi hoppas att barnet ska lära sig något av leksaken, det tredje är att vi vill få lugn och ro medan barnet sysselsätter sig med leksaken. (Almqvist, 1991, s.21)

Ser man det från ett barns perspektiv är leksaken ett värdefullt föremål som lockar till lek och aktivitet men leksaken gör även leken mer verklig och trovärdig. När barn får händerna på en tilltalande leksak stannar tiden, det är leksaken och leken som är i fokus (Almqvist 1991). Ur forskarnas synvinkel är leksaken ett utvecklande föremål som frambringar kreativitet, barnens sätt att tänka kring omvärlden och utmanar dem till lustfyllda och lärorika moment (Nelson 2002). Nedan tar vi upp olika forskares syn på vad en leksak är, vad en pedagogisk leksak kan innebära samt vad lekredskap är för något.

2.1.1 Leksak

Hangaard Rasmussen (2002) menar att ett föremål blir en leksak först när man förflyttar föremålet med händerna. Vidare förklarar Hangaard Rasmussen (2002) att leksaken kan vara vad som helst så länge man styr och förflyttar den/det med exempelvis händerna. Vi har valt Hangaard Rasmussens definition som utgångspunkt i vår avhandling fast vi utesluter inte att andra teorier om leksaker är korrekta.

2.1.2 Pedagogiska Leksaker

En leksak kan beroende på i vems händer den hamnar ha olika innebörd, ger man en penna till ett barn kan den ha innebörden rita, medan den i ett annat barns händer kan ha innebörden att skapa musik genom att man trummar med den. Av denna anledning finns det inget bestämt mål med en leksak, man kan inte förutse att en leksak ska uppnå ett visst mål. Man kan däremot använda leksaker på ett pedagogiskt sätt beroende på hur barnet tar sig an leksaken. Nelson och Svensson (2005) anser att det inte finns några ”pedagogiska leksaker” i sig, han menar istället att det beror på hur de används i leken om de bidrar pedagogiskt eller inte. Exempelvis kan bollen beroende på hur den används bidra pedagogiskt, man kan träna matematik genom att till exempel studsa bollen.

2.1.3 Lekredskap

Hangaard Rasmussen (2002) beskriver ett lekredskap som en tillgång i barnens lek. Ett lekredskap är till skillnad från en leksak inte rörliga utan sitter på något vis fast i marken och är något som bidrar till att barnen arbetar fysiskt med många delar av kroppen samtidigt. Lekredskap finns framförallt utomhus, det kan till exempel vara lekstugor, rutschkanor och gungbrädor, alla föremål som är orubbliga. Hangaard Rasmussen (2002) menar att lekredskap är hjälpmedel till lek som barn på något sätt måste anpassa sig till, om du ska gunga måste du sätta dig i gungan och ha kunskapen att kunna gunga. En sådan kunskap behövs inte då man har händerna på en leksak, där barnen har betydligt fler möjligheter att bestämma över hur man ska/kan använda den.

2.2 Historiska Leksaker

Leksaker har existerat under en väldigt lång tid, troligen lika länge som människan funnits på jorden. Almqvist (1994) menar att det är svårt att hitta historisk fakta kring barns leksaker. Hon tar vidare upp författarna Mergen och Sutton-Smith som förklarar att leksaker sällan nämns i lekens historia. Almqvist (1991) förklarar varför man inte skriver om leksaker genom historien, hon menar att detta beror på att man förr lekte mer med varandra än med leksaker. Vi kommer av denna anledning mera koncentrera oss på att beskriva leksaker som av olika anledningar funnits med i barns lek genom en, historiskt sätt, lång tid och varför de var och fortfarande är så populära hos barn.

En leksak som man vet mycket om och som har fascinerat och underhållit barn i många århundraden, är en leksak som fortfarande tveklöst är populär både i unga och gamlas ögon, nämligen bollen. Berg m.fl. (2003) refererar till Hangaard Rasmussen som menar att bollens runda form attraherar ögat, armar och benen på ett sätt som inspirerar så väl barn som vuxna att vilja aktivera sig fysiskt. Man kan aldrig exakt förutse vad som kommer att hända när man leker med bollen, ett bra exempel på detta är sporten boule som går ut på att man ska komma så nära en mindre boll som man kan med sitt större klot. Man måste anpassa avståndet till den ”lilla bollen” och därefter kasta sin ”större boll” så att den hamnar så nära den ”lilla bollen” som möjligt. I regel har du tre klot i en omgång att kasta och själva ovissheten infinner sig i att man aldrig på förhand kan veta att det klot man kastat kommer att hamna exakt intill den ”lilla bollen”. Detta moment av ovisshet skapar spänning och nöje. Bollen som leksak sägs vara över 4000 år gammal (Newson 1982), vid ett fynd man gjorde i Skottland där bollarna var gjorda av sten. Man har även gjort fynd som tar oss tillbaka till stenåldern där grottmänniskorna lekte med bollar gjorda av torkade frukter och urinblåser från djur. I Egypten har man hittat bollar tillverkade av papyrus (en föregångare till papper gjort på ett afrikanskt halvgräs) och vass. Hangaard Rasmussen (2002) beskriver fynd man gjort i Kina, en bild som sägs föreställa en person som sparkar till en boll, denna bild är daterad till 124 e.Kr. Mycket förändras med tiden vilket även bollen gjort, i början av 1840-talet framställde man den första gummibollen i fabriker. Men kunskapen att tillverka bollar av gummi sägs av många redan ha varit behärskad sedan lång tid tillbaka av indianerna (Håkansson 1998).

En annan historisk sätt folkär leksak är dockan, arkeologer har funnit figurer av lera och sten i Indien som påstås vara över 9000 år gamla, och i egyptiska gravar har man funnit dockor i

trä vilka sägs vara över 4000 år gamla (Håkansson 1998). Men något som är ovisst är om figurerna var gjorda till barnen, fick barnen leka med dessa ”dockor” eller kan figurerna ha varit till något speciellt ändamål för de vuxna? Hallström (1988) menar att man kan förmoda att barnen använde dockorna i leken samtidigt som de även kunde inneha ett speciellt ändamål för de vuxna. Håkansson (1998) skriver att flickor under antiken lekte med dockor som var gjorda av lera. Dockan som leksak är än idag en leksaker som används flitigt av barn.

Dockleken har i alla tider haft som syfte att förena nytta med nöje och förbereda flickan för hennes kommande roll som mor och husmor. (Hallström, 1988, s.66)

Dockan kan spegla vuxenlivet samtidigt som den har en glädjande effekten hos barnen. Exempelvis kläds dockan på, den matas, badas och nattas. Sysslor som man kan koppla till vuxenlivet. Hallström (1988) skriver att barnen ofta gjorde dessa sysslor tillsammans och samtidigt som barnens/barnets mamma gjorde detsamma i hemmet. Utifrån citatet kan man även se att dockan används speciellt av flickan då hon är avsedd att bli hemmafru och mamma senare i livet. Hällström (1988) menar att dockan på grund av detta har förändrats, ser man på dockor idag ser man ofta en mängd möjliga klädval. Dockan kan idag kläs till polis, lärare, sköterska o.s.v. Detta menar Hallström (1988) beror på att samhället förändras och fler flickor/kvinnor idag väljer andra yrken än vad de gjorde eller kunde förr, men dockans syfte är detsamma, att förbereda framförallt flickor men även pojkar, till vuxenlivet.

2.3 Teorier om lek och leksaker – Från förr till nu

Leken har inte i alla tider varit uppskattad ur lärooperspektiv, visst lekte människor men man ansåg inte att leken skulle inneha något speciellt syfte. Hägglund (1989) tar upp Platons och Aristoteles tankar om lek och lärande och menar att dessa två filosofers idéer har haft stor betydelse för hur man idag tänker kring barns lek. Platon och Aristoteles beskriver att man ska ha leken i åtanke när man undervisar, utbildning och lek hör ihop. Exempelvis underlättar inläringen när man har roligt.

Sedan blev det ganska tyst om hur vida leken spelar in i barns utveckling. Det skulle dröja enda fram till mitten av 1700-talet innan man började nämna leken igen. Hägglund (1989)

beskriver Rousseaus tankar om lek där den nämnda menade att all barns utbildning helt och hållet skulle formars utifrån leken. Det var genom lek man får kunskap.

Det är övermod av vuxna att tro att de skall kunna hitta på inläringssätt som kan ersätta barnens egna. (Hägglund, 1989, s.6, Rousseaus ord)

Något som är nämnvärt är att det beskrivs väldigt många teorier om leken från förr till nu men det beskrivs väldigt lite om teorier kring relationen mellan barns lek och leksaker. Tallberg Broman (1995) hänvisar till Fröbels teorier om lek, han ansåg att miljön runt barnet spelade en väldigt stor roll i deras utveckling samt att barn i alla åldrar skulle få möjligheten att arbeta och leka med olika material. Fröbel var den som förde in de första lekmaterialen som är känd under namnet ”leggåvor”, leksaker som exempelvis bollar och klossar som än idag används av barn och pedagoger på dagens förskolor . Hangaard Rasmussen (2002) beskriver Fröbels roll förhållande till barns leksaker som grundaren till att bevisa leksakens stora betydelse för barns utveckling.

Hägglund (1989) hänvisar till Vygotskijs teori om barns lek och deras omgivning, han ansåg att leksaker kan vara vad som helst, beroende på barnets tidigare erfarenhet av världen. Det barn har upplevt i sitt liv bidrar till vilka leksaker som är tillgängliga för dem.

2.4 Leksakens möjligheter

Som nämnts ovan har leksaken existerat i årtusenden men vad har egentligen leksaken för betydelse för den som håller leksaken i sina händer? Leker man med en leksak för att glädjas för stunden eller har leksaken ett större och bredare budskap, tas leksaker på allvar i barns liv? Nelson och Svensson (2005) beskriver ett antal utvecklingsmöjligheter leksaken har när barnet och leksaken agerar tillsammans. Det första författarna tar upp är leksakens förmåga att imitera vuxna och deras verktyg, barn lär sig att tänka sig in i, och försöker förstå hur delar av vuxenlivets verktyg fungerar. Ett exempel kan vara när barn i leken använder sig av en spade, här får barnen en erfarenhet av hur det är att arbeta med spaden, hur man gräver en grop som senare kan användas till att plantera blommor i. Nelson och Svensson (2005) menar att leksaker även har en beskrivande bild av världen, en leksak ser ut på ett visst sätt och tolkas utifrån dess utseende av barnen. När barnen ser och använder leksaker får de en bild som speglar verkligheten. Barn skulle alltså kunna få en felaktig bild av hur verkligheten ser ut,

när barn går i leksaksaffären får de mängder av intryck, vad får exempelvis ett barn med utländsk bakgrunden för bild av verkligheten när de ser att majoriteten av leksaksfigurerna som exempelvis Barbie och Actionman är vithyade?

Nelson och Svensson (2005) menar att barnen har olika erfarenheter och ligger på olika nivåer när det gäller språk och kommunikation, en del barn har bredare ordförråd och andra har inte utvecklats i samma grad. Men i lek med leksaker kan barn som har olika erfarenheter och som ligger på olika nivå språkligt förstå varandra, vad leken handlar om och vad leksakerna har för syfte, att de har en gemensam tanke vad de vill få ut av leken/leksakerna.

Alla leksaker förmedlar och berättar någonting om sig själva och sin omvärld. De leksaker som finns i dagens barnrum, i leksaksaffärer och på förskolor beskriver något om sig själva som avgör barnens val av leksak. Barnen vet redan i förväg genom att lyssna på leksakens berättelse om den kommer att tilltala dem eller inte. De val barn gör av leksaker avgör om handlingen i leken blir framgångsrik eller inte, det gäller att leka med de saker som har en berättelse som majoriteten av barn tycker om (Nelson & Svensson 2005). Som exempel kan vi använda Spindelmannen, en action-hjälte som ger intryck på barnen på olika platser i deras omgivning. Exempelvis kan spindelmannen ses på bl.a. TV, planscher, reklamblad från olika leksakskataloger och från personer som på något vis har en gemenskap till actionhjälten. Dessa intryck kan ses som leksakens berättelse, utifrån dessa intryck bemöter barnen leksaker, i detta fall spindelmannen.

2.5 Leksaker ur ett genusperspektiv

Leksaker utvecklas och förändras ständigt men en sak som förblivit den samma är att leksakerna delas upp i pojk- och flickleksaker. Vad är det som bidrar till att man gör denna uppdelning? Hangaard Rasmussen (2002) förklarar begreppet pojkleksak respektive flickleksaker, på följande sätt, en pojkleksak förknippas ofta med en hjälteroll, där goda kämpar emot de onda varelserna. Det som inspirerar pojkarna med dessa leksaker är viljan att ens figur ska inneha de i deras ögon bästa egenskaperna, detta för att kunna stå emot alla hot från de onda varelserna. Med en flickleksak menar Almqvist (1991) leksaker som på något sätt förknippas med hushållsgöromål så som dockor och miniatyrer av köksredskap, det vill säga leksaker där flickor får öva på sin modersroll. Enligt Nelson och Svensson (2005) är det på vilka tillbehör det finns till leksakerna och vilka egenskaper de har som definierar vad en

pojkleksak och flickleksak är, till exempel dockan. Egenskaperna hos en flickig docka kan vara att den har onaturligt stora ögon och är väldigt färgglad medan pojkars dockor, eller "action-figures", ofta har små ögon och är som regel maskerad, man ser ansiktet väldigt otydligt. Det är inte ovanligt att pojkdockan har vapen som tillbehör och flickdockan en handväska. Ett annat exempel är att flickdockan har spretiga händer och därav inte kan hålla i föremål medan pojkdockor både kan greppa och "använda" vapen i händerna. Pojkdockan kan stå stadigt medan tjejdockan står ostadigt. Men vad är det som får barnen att välja dessa leksaker? Enligt Almqvist (1991) kan det bero på att föräldrarna styr barnen till att leka med vissa leksaker beroende på om man är flicka eller pojke. Föräldrar köper leksaker som de tror är bäst för deras barn, eller vad de anser att en flicka respektive pojke bör leka med, till slut lär sig barnen vilka slags leksaker som är anpassade för flickor och pojkar. Man fostrar barnen till att tycka om vissa typer av leksaker.

Berg och Nelson (2005) refererar till studier om att pojkar och flickor leker på olika sätt. Ett exempel är när pojkar leker, så vänder de dockans ansikte och kropp ifrån sig, leksaken blir en förlängning av pojkens egen kropp. Pojken identifierar sig tillsammans med dockan och tillsammans blir de till en person, pojken talar ofta i jagform med dockan, till exempel "här kommer jag och nu ska jag slå dig". Flickornas sätt att leka med dockan är att de till skillnad från pojkar vänder dockans ansikte och kropp emot sig. Dockan blir som en person och flickan spelar en annan person, den stora skillnaden är att flickor gör något tillsammans med dockan medan pojkar blir ett med dockan. Almqvist (1991) skriver att flickleksaker förknippas med vård och att leksakerna är gulliga, flickorna får ta hand om och sköta den söta dockan, pojkleksaker emellertid kopplas ofta samman med skapande leksaker och leksaker som innehåller någon form av kamp.

Möjligen med undantag av talande dockor tycks det flesta elektroniska leksakerna vara avsedda för pojkar. (Almqvist, 1991, s.26)

Vi ser idag en förändring i leksakerna, de blir idag allt mer elektroniska. Hangaard Rasmussen (2002) beskriver utveckling av lego, en leksak som funnits i många barns hem och som fortfarande finns. Idag görs det både datorspel och konsolspel med lego figurer. Det finns till exempel Lego Star Wars, Lego Batman och Lego Indiana Jones.

Haangard Rasmussen (2002) skriver att pojkar när de är ute och leker ofta använder hink och spade, de använder ofta dessa som vapen och soldathjälmor eller hockeyklubbor och hockeyhjälmor. Pojkar och flickor har olika smak när det gäller val av leksaker, de leksaker som pojkar och flickor tar med sig hemifrån till förskolan är framförallt, från pojkars sida, vapen och actionfigurer. Vanligast bland flickor är barbiedockor och hästar.

2.6 Lekmiljöer

När man påbörjade utbyggnaden av förskolor eller daghem som det hette förr, tänkte man inte på att det skulle fylla en pedagogisk funktion utan det var framförallt menat att hjälpa mödrar som led av ekonomiska skäl, därför fyllde det mer en social funktion. De pedagogiska riktlinjerna för förskolans lekmiljö började ta form 1974 då "Lekmiljörådet" tillträdde och nya målsättningar och riktlinjer för förskolan formulerades. En av målsättningarna som skulle genomföras var att barn ska stimuleras till lek. En av idéerna var även att införa lekmaterial som man ansåg bidra till utveckling av barns fantasi. Det viktiga var inte mängden av leksaker utan det betydelsefulla var att man hade en tanke att leksakerna skulle bidra till att verksamheten utvecklas (Nelson m.fl. 2003).

Det är viktigt att barnen får utrymme och plats för att utföra olika lekar, därför är det även viktigt hur leksakerna är placerade i rummen för att det ska skapa lust till lek. Hangaard Rasmussen (2002) förklarar att barnens syn på lek och leksaker är att de hör samman och kompletterar varandra och för att barnen ska starta en lek beror det mycket på hur leksakerna är placerade.

Vad barnen hittar på att leka under dagens lopp är på många sätt beroende av leksakernas slumpartade placering och sammansättning. (Hangaard Rasmussen, 2002, s.19)

Olofsson (1987) menar att pedagogers attityd och engagemang gentemot miljön runt leksakerna påverkar hur barnen leker och vad de leker med. Om leken skall fortsätta att lekas av barnen, beror det ofta på leksakers placering och tillgången till föremål. Norén Björn (1990) menar att pedagogerna på förskolan ska ta reda på hur barnet har det hemma när det gäller att skapa lek i förskolmiljön. Där utav kan pedagogerna lägga upp en planering som motsvara de lekar som barnen leker där hemma. Hon anser att det är viktigt att ha löst lekmaterial t.ex. lådor, olika leksaksfordon, spadar och andra leksaksverktyg för att variera

och behålla kvaliteten på leken. För de äldre barnen så krävs det att de har större ytor att röra på sig för att kunna leka sina rollekar i grupp.

Hangaard Rasmussen (2002) beskriver utemiljön på skolorna som oftast består av gungor, klätterställningar, klätterträd, klättertorn, sandlåda, rutschkana och en lekstuga alla föremål som han definierar som lekredskap. Vikten av att ha en balanserad lekmiljö både ute och inne är av stor vikt i förskolan för att barnen ska lockas till att leka i olika miljöer.

3. Metod

Här tar vi upp vårt val av metod som vi har använt när vi genomfört våra intervjuer. En närmare beskrivning om hur vi har samlat in information tas upp samt om hur vi har organiserat vår datainsamling. Redovisning av våra slutsatser tas upp under del fyra, resultat och analys. Vi har fokuserat på barnens syn på leksaker i förskolan. Det finns många obesvarade frågor runt ämnet leksaker exempelvis vad barnen anser om förskolans leksaker? Vilket har gjort oss nyfikna på barnens syn på förskolans leksaker.

3.1 Genomförande

Barnen på förskolan vi besökte visste om att vi skulle komma ut och genomföra intervjuer med dem. Detta eftersom pedagogerna hade talat om för barnen tidigare på dagen att vi skulle komma ut. Vi började inte med att ställa våra intervjufrågor direkt till barnen utan vi lät dem vänja sig vid oss först, vi observerade vad de gjorde under deras aktiviteter innan vi började intervjua dem. Thomsson (2002) anser att det första intrycket är viktigt och om man skulle råka börja intervjun med att ge ett negativt intryck kan det vara svårt att reparera situationen. Hon menar även att man som intervjuare inte ska bli för ivrig att få svar på sina frågor, utan man ska låta deltagaren vänja sig vid den som ställer frågorna och själva intervjusituationen. Till intervjun hade vi förberett oss med färdigställda korta och enkla frågor till barnen. Vad de svarade kommer att redovisas under delen resultat och analys. Enligt Denscombe (2000) ska frågorna som ställs till deltagaren vara korta och enkla eftersom man vill undvika förvirring. Ledande frågor ska man helst undvika att ställa till deltagaren då man inte vill påverka eller styra svaren (Andersson 2001). Därför valde vi att ställa öppna frågor där det kunde ge mer svarsalternativ än ja och nej.

Platsen där vi valde att genomföra våra intervjuer var i ett stort rum med leksaker och ett flertal bord och stolar. När intervjun påbörjades satt en del av barnen runt ett bord och ritade andra barn intervjuade vi enskilt. Vi intervjuade barnen en och en, dessutom satt vi nära barnen vi ställde frågorna till. Cederborg (2000) refererar till författarna Poole och Lamb som säger att man ska skapa en trygg miljö så att barnet inte känner sig obekväma. Rummet bör inte innehålla för mycket lekmaterial då detta kan distrahera barnen men det är bra om det finns enstaka leksaker och spel i närheten. När man väl intervjuar så är det bra att man har en nära distans till barnet för att få ut maximal effekt av intervjun.

3.1.1 Kvalitativ undersökning

Undersökningen bygger på intervjuer för att få mer detaljrikt information. Rapporten utgår utifrån en kvalitativ undersökning vilket är noga valt för att komma åt barnens erfarenheter, tankar och känslor till ämnet. Vi ville undersöka barnens funderingar eftersom de är väl insatta på rapportens område och då alla ställde upp på intervjuerna var det en självklarhet att valet föll på en kvalitativ forskning (Denscombe 2000).

Vi utgick ifrån semistrukturerade intervjuer vilket innebär att frågorna är förarbetade men att man inte utgår ifrån en speciell ordningsföljd. Man är inte så beroende av de förarbetade frågorna utan man kan koncentrerar sig även på barnens svar och utveckla dessa vidare med nya frågor baserade på barnens synpunkter. Genomgående under intervjun var frågorna upplagda med en fast fråga som senare övergick till en mer öppen fråga, detta för att barnen skulle bli medvetna om vad vi samtalar om, och för att de ska känna sig trygga. Med fasta frågor, menar vi frågor där den intervjuade inte kan utveckla sitt svar mer än att svara ja eller nej. Öppna frågor är frågor där intervjuaren ges tillfälle att utveckla sina svar (Denscombe 2000).

3.1.2 Urval

Vår undersökning gjordes på en förskola i norra Skåne på en avdelning där barnen var ett till fem år gamla. Utifrån vår synvinkel som blivande förskolelärare är det viktigt att förstå barnens syn på leksaker för att vi ska få djupare kunskap om ämnet leksaker i förskolan. Genom denna större förståelse inom detta område har vi fördelen att ge barnen vad de verkligen behöver för att utvecklas. Vi valde att intervjua förskolebarn i åldrarna fyra till fem år, blandat pojkar och flickor. Totalt intervjuade vi sex barn men vi använde svaren utifrån fem av barnen då det sjätte barnet endast genomförde hälften av frågorna. Anledningen till detta var barnet skulle hem. Dessa barn har vi sedan tidigare haft kontakt med då vi haft vår verksamhetsförlagda utbildning (VFU) på deras område. Fördelen med att göra intervjuer med dessa barn var att vi kände till vilka de var och vilka erfarenheter och kunskaper som de besatt. Cederborg (2000) refererar till författarna Poole och Lamb där de rekommenderar att man ska ta reda på namn, kön och ålder samt vilken utvecklingsnivå barn ligger på för att få fram så tydlig information som möjligt. En annan fördel är att barns berättelser kan vara helt korrekta även om deras redogörelse av egna erfarenheter är kortare jämfört med äldre barn och vuxnas enligt vetenskapliga studier (Cederborg 2000).

3.1.3 Datainsamling

Intervjuerna med barnen skedde under en eftermiddag i slutet av november 2008. Vi använde oss av en digital ljudinspelare för att spela in informationen. Anledningen till att vi valde en digital ljudinspelare istället för kassetinspelare var för att slippa bekymra oss över att byta batteri eller behöva byta sida på bandet. Enligt Denscombe (2000) måste utrustningen fungera perfekt så att informanten inte skall behövs avbrytas mitt under intervjun.

3.1.4 Bearbetning

Efter att undersökningen var färdig transkriberade vi det inspelade materialet på en dator. Därefter granskade och analyserade vi svaren noga. Svaren delades in i olika kategorier vilket framgår i arbetets senare del fyra.

3.1.5 Etiska överväganden

För att kunna intervjua barn måste man tillstånd från deras föräldrar. Vi valde att besöka förskolan två veckor innan vår verksamförlagda utbildning (VFU) började. Vi frågade pedagogerna om de kunde hjälpa oss dela ut papper med förfrågan till föräldrarna om tillstånd för intervjuer med deras barn. Denscombe (2000) menar att det underlättar mycket om man har sökt tillstånd i förväg eftersom intervjupersonerna kan planera in sin tid med intervjuaren samt vara mentalt förberedd om vad som kommer att ske under intervjun. Vi valde därför att dela ut pappren till föräldrarna tidigt på grund av att det kunde ha tagit lång tid innan vi fick svar.

Barnen kommer i resultatredovisningen att få fingerat namn och detta är för att skydda deras identitet. Vi kommer inte heller nämna vilken skola vi har genomfört vår undersökning på. Det material som vi har insamlat är endast för forskningssyfte och kommer att förstöras då rapporten är färdig och godkänd.

4. Resultat och analys

Vi kommer här att redovisa vår analys och vårt resultat av de intervjuer vi gjort. Vi kommer i detta kapitel analysera alla svaren och lyfta fram det som är mest intressant för vårt syfte och våra frågeställningar. Rubrikerna som kommer bearbetas är barnens syn på leksaker samt vad dem anser om pojk- och flickleksaker. Sedan följer vilka leksaker som används dels i förskolan och dess utemiljö men även vilka leksaker barnen använder hemma. Slutligen tar vi upp barnens syn på leksakers placeringar i förskolan, möjligheten att ta med egna leksaker till förskolan samt en liten avslutning som tar upp vad barnen önskar sig för leksaker.

4.1 Barns syn på leksaker

Vi påbörjade intervjuerna med att ställa frågor lite allmänt om leksaker, vad barnen anser om leksaker och vad en leksak är i deras ögon. Vi frågade barnen om de gillar leksaker och vilka leksaker de värderar högt. Vi fortsatte intervjun med att samtala om ifall det fanns några leksaker som de avstår ifrån att leka med. Genom att få svar på dessa frågor kom vi in på ämnen som berörde genus varpå vi frågade barnen om det fanns flick- respektive pojkleksaker.

4.1.1 Definition leksak

Enligt barnens tankar är en leksak ett material man leker med. Leksaken är till för leken. Leksaken är någonting man kan leka med, en mindre kopia av ett större objekt. Det finns två kategorier leksaker, med eller utan elektronik.

Japp, det är en sån leksak som man leker med som inte går på riktigt, det finns radiostyrda leksaker med. (Nisse 5år)

Barnet beskriver att leksaker möjligtvis kan vara allt ifrån fabriksstillverkade leksaker till material som stenar, pinnar o.s.v. Allt som flyter och sjunker i vatten kan ses som en leksak.

Man kan stoppa ner det i vatten. Den kan både sjunka och flyta. (James 4år)

4.1.2 Pojkleksak

Både pojkar och flickor var medvetna om att det finns leksaker som är avsedda för pojkar. Barnen förklarar klart och tydligt vilka typer av leksaker som pojkar ska leka med. Leksaker med egenskaper av fart, fara och hjältegestalt samt elektroniska föremål är leksaker avsedda för pojkar.

Det är spel och så är det med spindelmannen saker och spel. (James 4år)

Bilar, byggaren Bob lådan. (Louise-Marie 4år)

Bilar och motorcyklar. (Nisse 5år)

4.1.3 Flickleksak

En flickleksak ansåg alla barnen, både pojkarna och flickorna att det fanns. Det som beskrivs av barnen ifall det är en flickleksak är drag av pyssel som innehåller finmotorisk övning, samtliga barn säger Barbie eller dockor, leksaker som man kan koppla till kamratskap, empati och omhändertagande.

Mm, det är Barbiedockor faktiskt med Barbiehästar. (James 4år)

Ponnyhästar och pärlor. (Embla 4år)

4.1.4 Vilka leksaker uppskattas inte ur ett genusperspektiv?

Barnen anser i allmänhet att alla leksaker är roliga men om man tittar på vilka leksaker de inte ansåg vara roliga eller leksaker som de inte lekte med skilde de sig från pojkar och flickor. Flickorna gillade inte att leka med bilar men ansåg att alla andra leksaker var roliga. De leksaker pojkarna ogillade att leka med var dockor. En stor skillnad man kunde se var att samtliga pojkar ogillade att leka med dockor, flickorna däremot gillade i majoritet alla leksaker.

Jag gillar inte leka med dockor. (Tom 5år)

Varför inte då? (Intervjuaren)

Jag tycker inte det är kul. (Tom 5år)

Leker du med alla leksaker? (Intervjuaren)

Mm, brukar förutom bilar. (Louise-Marie 4år)

4.2 Vilka leksaker används

Under denna rubrik behandlas barnens funderingar runt de leksaker som de tycker om. De leksaker man leker med på förskolan, i hemmet och utomhus. Kan man se något sammanhang mellan dessa tre platser samt kan man notera något intressant kring dessa platser kopplat till leksaker, detta tas upp i kapitlets sista rubrik. Vi tar även upp leksakers placering på förskolan och vilka konsekvenser detta kan bidra till.

4.2.1 Förskolans leksaker (inomhus)

Samtliga barn har gemensamt att förskolans leksaker är roliga, alla leksaker som finns på förskolan är underhållande med undantag från något barn som inte gillar att leka med dockor, i övrigt uppskattas alla förskolans leksaker. Det finns emellertid leksaker som är mer uppskattade än andra, de leksaker barnen mest leker med på förskolan beror mycket på om det är en flicka eller pojke som leker. Flickor leker mestadels med de som barnen i föregående kapitel (s.19) ansåg vara flickleksaker och pojkar leker framförallt med saker som barnen ansåg vara pojkleksaker.

Mm, jag brukar leka i dockrummet och så brukar jag leka med dem små husen.
(Louise-Marie 4år)

Ponnyhästarna och Barbiedockorna (Embla 4år)

Mm, jag gillar alla leksaker förutom dockor. (Nisse 5år)
Varför gillar du inte det? (Intervjuaren)
För jag inte tycker om dockor. (Nisse 5år)

4.2.2 Förskolans leksaker (utomhus)

Överlag använder barnen inte speciellt mycket leksaker utomhus, anledningarna till detta är dels för att man inte får ta ut material inifrån, man leker rollekar utan material samt att där inte finns mycket variationsrika leksaker. De leksaker som används är leksakerna som hör till sandlådan. Lekredskapen på förskolans utemiljö används flitigt och barnen menar att detta är deras uteleksaker, man leker även rollekar.

Vi gungar på gungbrädan och så brukar vi gunga på gungorna där och så brukar vi leka häxlek och sen är det inte så mycket mer. (Louise-Marie 4år)

Brukar ni få ta ut dem här leksakerna då? (Intervjuaren)

Nej, Inte inneleksaker får vi inte ta med. (Nisse 5år)

Varför får ni inte det? (Intervjuaren)

För dem vill inte att det ska bli sand i dem. (Nisse 5år)

Vi brukar leka i sandlådan, vi brukar leka med spann och spade. (James 4år)

Får ni ta ut leksaker härifrån till sandlådan? (Intervjuaren)

Nä, vi får bara leka med dem sakerna som finns därute. (James 4år)

4.3.1 Leksakers Placering

På förskolan fanns det tre mindre rum och ett stort rum som är försedda med leksaker. I de tre mindre rummen (byggrum, dockrum och språkrum) var hyllorna med leksakerna placerad lågt så att barnen i princip kunde leka med allt. I det stora rummet fanns två större hyllor som nådde upp till taket, leksakerna var placerad efter storlek d.v.s. större leksaker befann sig längst ner och mindre leksaker som pyssel och små figurer var placerade längst upp på hyllan. Detta ledde till att barnen oftast fick be om hjälp för att få kontakt med de leksaker som fanns längst upp på hyllan, detta bidrog till att barnen inte la någon större uppmärksamhet till dessa leksaker.

Nä vi det är bara fröknarna som kan nå upp. (James 4år)

Nej, be fröken. Jag brukar spela hund memory en gång och så har gjort maskar.

(Louise-Marie 4år)

4.2.3 Leksaker hemma

Det skiljer sig inte mycket vad barnen leker med hemma i anslutning till vilka leksaker barnen ansåg var deras mest värdesatta leksak. Barnen leker framför allt med leksaker som hjältefigurer, datorspel, leksaker som har med vård och omhändertagande att göra, fartfyllda leksaker, sällskapsspel samt elektroniska leksaker. Vi vet sedan tidigare att barn gillar alla leksaker men intressant är att veta vilka leksaker barnen helst väljer. Man kan även tydligt se att barnen leker med material som de på något sätt kommit i kontakt med innan, genom till exempel film och tv.

Mina Barbiedockor och Laban spelet (Embla 4år)

Bilar och motorcyklar och monstertruck och racerbilar och ibland så leker jag med lera. (Nisse 5år)

Vilken är den bästa leksaken som finns? (Intervjuaren)

Blixten Mcqueen (Nisse 5år)

Blixten maskin? Vad är blixten maskin för nått? (Intervjuaren)

Det är blixten Mcqueen som är faktisk en bil som jag har på tv som man sätter in en skiva, jag älskar den skivan. (Nisse 5år)

Bilspel spelar jag, sånt brottnings spel (Tom 5år)

4.3 Medtagna leksaker hemifrån och barns önskelistor

Vi har delat upp en del frågor som besvarades under intervjun i två kategorier, dessa följer vi upp nedan. Under rubriken medtagna leksaker hemifrån beskrivs en anledning till varför barn tar med sig leksaker till förskolan. Avslutningsvis beskrivs en sammanfattning av vad barnen önskar sig under vintern, detta tas upp under barnens önskelistor.

4.3.2 Medtagna leksaker hemifrån

Förskolan har gott om leksaker på avdelningen för både flickor och pojkar, vissa barn väljer ändå att ta med egna leksaker till förskolan. Inte av anledningen att leksakerna på förskolan lockas mindre utan av orsaken att deras egna leksaker har egenskaper som barnen håller sig fast vid.

Jag brukar ta med mig dockor eller några gossedjur eller så brukar jag ta med mig. (Louise-Marie 4år)

Varför tar du med dig leksakerna hit? (Intervjuaren)

För att jag tycker att det är kul. (Louise-Marie 4år)

Javisst, gossedjur. (Embla 4år)

Varför tar du med dig gossedjur? (Intervjuaren)

Därför att dem gillar jag, därför jag älskar dem så. (Embla 4år)

Eh, jag har tagit med mig min stora racerbil med små hjul där framme och stora hjul där bak så kasta jag den för där var sand på den och så har jag slarvat bort den nu här på dagis. (Nisse 5år)

4.3.3 Barnens Önskelistor

Det vi kan konstatera är att varje barn har en eller flera favoriserande leksaker som de har eller önskar sig. Barnen berättar under intervjun att dem inte får leksaker så ofta av sina föräldrar, men att det finns leksaker som de önskar sig. Eftersom vår intervju gjordes på vintern var det passande att höra om barnens önskelistor. Samtliga barn önskade sig leksaker, vissa mer andra mindre.

Jag önskar mig ett ponnyslott med fyra hästar i och många ponnysar. (Embla 4år)

Jag önskar mig Barbiedockor och sen önskar jag mig ponny bröllop, och så en ponny slott och älvor. (Louise-Marie 4år)

En spindelmannen, ett dataspel. (James 4år)

4.4 Slutsatser

Syftet med vår rapport var att fördjupa oss i hur barnen såg på leksaker framförallt inriktat mot förskolans leksaker. Vilka tankar och funderingar fanns hos barnen. Hur uppfattas förskolans leksaker utifrån barnens synvinklar.

- Vad anser barnen om förskolans leksaker?
- Hur ser barnen på leksaker ur ett genusperspektiv?
- Hur ser barnen på förskolans lekmiljö i förhållande till vilka leksaker som finns tillgängliga?

Slutsatser som omfattar vår undersökning:

Barnen anser att det finns bra leksaker inomhus på förskolan men att det saknas något, en emotionell egenskap i dem. Detta kan vara en av anledningarna till att barnen tar med sig leksaker hemifrån, leksaker som de har ett starkare band till. Leksakerna på förskolan är till för barnen men de är inte barnens ägodelar, genom att barnen vet detta får dem möjligtvis inte samma kontakt med dessa leksaker.

Barnen är övertygade om att det finns pojk- och flickleksaker och dem vet tydligt vilka leksaker som hör till vilken grupp. Barnen är som sagt medvetna om vilka leksaker som hör

till kategorin flickleksaker respektive pojkleksaker men detta betyder inte att pojkar enbart leker med pojkleksaker utan barnen leker med de leksaker som bäst passar till omgivningen, kompisarna och leken. Flickorna och pojkarna i vår studie är olika vilket bidrar till att barnen intresserar sig för olika saker, detta gäller även val av leksaker.

Placeringen på leksaker spelar roll när barn väljer leksaker, nåbara leksaker används oftare eftersom de troligtvis är för att de är synligare och lättillgängligare. Detta bidrar till att svåråtkomliga leksaker som barnen tycker om inte används allt för ofta. Barnen måste be om hjälp för att påbörja sin lek vilket kan tolkas som mindre eftertraktat av barnen.

Att barn ofta kommer i kontakt med media på ett eller annat sätt är ingen nyhet. Barnen lockas till att välja leksaker utifrån vad dem ser på t.ex. TV. Man kan tyda detta som att barn allt oftare önskar sig leksaker utifrån vad de på förhand sett på t.ex. film eller spel.

Barnen ansåg att det var lite leksaker utomhus men samtidigt fick man inte ta ut inneleksakerna av skälet att de kan förstöras. Positivt med utemiljön var lekredskapen så som gungor och gungbrädor som barnen gillar samt att det stora utrymmet bidrog till att deras roller kunde utföras utan problem. Barnen uppskattade sandleksaker men ansåg samtidigt att det kunde finnas fler leksaker som inte hör till sandlådan. De barn som inte leker i sandlådan har inget alternativ av leksaker utomhus, vilket ger barnen begränsat material.

5. Diskussion

Vi kommer här att diskutera litteraturen vi valt för vår undersökning. Vi vill belysa det som är mest relevant för arbetet och vi kommer att koppla samman vårt resultat och analysen av denna med litteraturgenomgången.

5.1 Barns tolkning av en leksak

Hur kommer det sig att forskare och författare ser på leksaker på ett annat sätt än hur barn ser på leksaker? Ett barns beskrivning av en leksak är en leksak allt man kan leka med. Med detta menar barnen troligtvis att allt de använder sig av i leken, oavsett om det är stort, litet, tungt eller lätt kan vara leksaker. Går man tillbaka och tittar på Hangaard Rasmussens (2002) syn på vad en leksak är får man en mer ingående beskrivning där man menar att det är först när man rör vid saken och förflyttar den med exempelvis händerna som det blir en leksak. Om man jämför dessa två beskrivningarna blir skillnaden att i ena fallet menar man att allt kan vara leksaker bara man har med det i leken. I den andra beskrivningen måste man förflytta ett material med händerna i leken för att det ska vara en leksak. Att definiera begreppet leksak är svårt och man är fortfarande långt ifrån en gemensam teori men eftersom leksaker framförallt är till för barnen bör man möjligen lyssna mer på barnens beskrivning och utgå från denna när man arbetar med barn.

5.2 Leksaker ur ett genusperspektiv

Barnen ansåg att det finns speciella leksaker för flickor respektive pojkar. Dessa leksaker hade olika egenskaper beroende på om det var en flick- eller pojkleksak. Nelson och Svensson (2005) beskriver att tillbehören till leksakerna och leksakens egenskaper avgör ifall den blir tilltalande till barnet. Har barnen sedan tidigare erfarenheter av leksaker med en viss egenskap bidrar detta till vad barnen väljer att leka med. En flicka samt en pojke berättade om vad de brukar leka med hemma. Flickan leker ofta med barbie-dockor och pojken med motorcyklar. Almqvist (1991) menar att föräldrar väljer leksaker de själva anser passa sina barn bäst, man väljer således olika leksaker till flickor och pojkar. Detta menar vi är en bidragande faktor till varför flick- och pojkleksaker finns och varför barnen är så medvetna om vilka leksaker som är anpassade till dem. Skulle det se annorlunda ut om leksakerna inte varit uppdelade i kategorierna pojke- och flickleksaker? Vi menar att man som vuxen ofta omedvetet väljer

leksaker till barnen, ofta sådana som man själv har ett intresse för, de man inte gillar själv sorterar man bort. Man bör tänka efter och vara mer lyhörd för vilka leksaker barnen är intresserade av och alltid utgå ifrån vad man tror är bäst för dem. Pojkarna i vår undersökning ogillade att leka med dockor medan flickorna gillade alla leksaker med undantag från en flicka som inte gillade att leka med bilar. Kan man dra slutsatsen att dockan inte varit en så uppskattad leksak om barn inte fått erfarenhet av den när de var små. Kan det vara så att den traditionella dockan är jättebra och får barnen att utvecklas socialt med hjälp av att man behandlar sin leksak som en lekkamrat.

5.3 Lekmiljö i fokus

De leksaker barnen har tillgång till inomhus på förskolan håller en bra standard i alla fall om man lyssnar på barnen. Alla barn är nöjda med leksakerna de hade tillgång till inomhus och beskriver samtliga som roliga. Där fanns betydligt färre leksaker utomhus vilket även barnen påpekade, de hade endast tillgång till leksaker som används i sandlådan. Barnen använde sig istället av lekredskap som gungbrädan och gungorna. Ett av barnen ansåg att det inte fanns något mer att göra utomhus vilket vi tolkar som en brist på lekmaterial utomhus. Norén Björn (1990) anser att löst lekmaterial som lådor, leksaksfordon och figurer är viktiga på förskolan för att leken skall vara varierande och ha en god kvalitet. Vi anser att detta var grunden för att barnen uppskattade just denna förskolas leksaksmaterial inomhus. Finns inte de lekmaterial som Norén beskriver kan barnen bli missnöjda med situationen på förskolan vilket i sin tur kan hämma leken. Utomhus var lekmaterialen begränsat och man fick anpassa sig efter vad som var tillgängligt för stunden som exempelvis gungor. Vi menar att man bör ta vara på utrymmet som utemiljön erbjuder och låta barnen få möjlighet att använda varierat lekmaterial där barnen kan uttrycka sina fantasier.

Förskolan hade skapat tre lekmiljöer i tre olika rum, ett rum med köksredskap och dockor, ett ”byggrum” där man hade placerat olika byggmaterial som klossar och lego. Det tredje rummet var ett ”språkrum” där ramsor och böcker fanns. Placeringen av lekmaterialen i rummen var väl anpassat för barnen genom att leksakerna var lätt tillgängliga i respektive rum. Haangard Rasmussen (2002) anser att leksakers placering spelar roll när det gäller vad barnen väljer att leka med. Det som är lättillgängligt används oftare av anledningen att leken sätts i gång fortare och man behöver inte avbryta leken då man har lätt att få in lekmaterial man kan behöva i leken. Ett exempel är om barnen leker ”mamma, pappa, barn” så vet de var

leksakererna som de kan tänkas behöva i leken finns och man vet att detta material är lättillgängligt. Det fanns även ett större rum på förskolan där leksaker var staplade efter storlek, det minsta materialet placerades högst upp. Det visade sig att barnen behövde fråga förskollärarna om hjälp då de ville använda dessa lekmaterial. Ett barn berättar att hon endast lekt med dessa leksaker en gång. Detta kan tolkas som att dessa leksaker är ointressanta och det finns annat material man prioriterar. Man kan även tolka det som att man vill leka med dessa leksaker men att placeringen av lekmaterial är så pass högt att man måste be om hjälp, detta bidrar till att leken tar tid att startas igång varvid man tappar lusten att leka med dessa leksaker. Olofsson (1987) menar att pedagogers attityd gentemot förskolans placering av leksaker spelar en stor roll, det är ju de som avgör var leksaker ska placeras. En tänkbar tolkning kan vara att dessa leksaker placeras högt av säkerhetsskäl, för att barnen inte ska sätta det i halsen. En annan anledning kan vara att man som pedagog tappar översikten över vad barnen gör med dessa leksaker detta i sin tur kan leda till att saker försvinner och det blir jobbigt att städa undan.

5.4 Medtagna leksaker, barns vilja och leksaksönsknings

En av anledningarna till att barnen tar med sig egna leksaker hemifrån är för att deras egen leksak har en större betydelse för dem än förskolans leksaker. Almqvist (1990) menar att om man har en värdefull leksak, blir leken mer fri och man bestämmer över leken på ett annat sätt. Om jag har valt att ta med en leksak hemifrån till förskolan har jag alltid tillgång till den och så kan jag styra handlingen och bestämma när jag vill påbörja och avsluta leken. Barnen berättar själva att de tar med sig leksaker hemifrån för att de är roliga och för att de älskar dem, de har ett speciellt band till dem som gör att de egna leksaker värdesätts högre än förskolans leksaker.

Många av de leksaker barnen vill leka med och önskar sig har en berättande historia. Nelson och Svensson (2005) menar att man kan se leksaker som en berättelse vilket påverkar barnens vilja och leksaksönsknings. I vår undersökning kunde vi se att många av de leksaker de sagt att de önskade sig på något sätt påverkat dem innan. Barnen önskade sig bland annat leksaker från film. Norén Björn (1990) anser att man bör efterlikna barnens hemmiljö för att skapa en god lekmiljö. Vi tolkar detta som att de leksaker barnen vill leka med och önskar sig bör finnas till hands på förskolan, detta för att utgå från deras intressen. Barnen däremot menade att de leksaker som de önskade sig och ville leka med hemma inte behövdes på förskolan. En

möjlig förklaring till varför de inte vill ha dessa leksaker på förskolan kan vara att ens egna leksaker är mer värdefulla. Man äger inte förskolans leksaker vilket betyder att man inte har full tillgång över vad man får och inte får göra med dem.

5.5 Metoddiskussion

Det positiva med intervjuerna var att barnen var väldigt aktiva under samtalen, alla barn ställde upp och visade sitt intresse. Detta kan ha varit för att ämnet leksaker fascinerar och får barnen att öppna upp och beskriva sina åsikter för ett material dem känner sig väl bekanta med. Det negativa var att de barn som vi inte hade tillstånd att intervjua inte fick chansen att utveckla sina tankar, då även dessa barn visade ett lika starkt intresse för leksaker som de övriga barnen.

Vi började undersökningen med att vi båda ställde frågor växelvis vilket gjorde att barnen inte riktigt förstod vilken intervjuare de skulle koncentrera sig på, och det ledde till oklara svar. Cederborg (2000) menar att två intervjuare kan leda till att barnen känner att de blir ställda i underläge, att det mer blir som ett förhör där barnen kan tro att man är ute efter ett rätt svar på frågorna. Vi diskuterade detta med varandra och kom fram till att en intervjuare räcker för att vi ville få mer utvecklade svar och ett bekvämare flyt i intervjuerna, detta fungerade utmärkt. De barn som vi intervjuade tillsammans intervjuade vi en gång till enskilt.

Vi vill även ta upp fördelarna vi har haft med att använda oss av en digital ljudinspelare. Vi har sparat in mycket tid på detta genom att bearbetningen fungerat snabbt i och med att man överför informationen direkt till datorn och kan jobba direkt med det där. Man behöver inte sitta och spola fram och tillbaka vilket man gör med en bandspelare, man slipper även av egen erfarenhet riskera olika incidenter som kan ske med användande av bandspelare.

Pedagogerna på förskolan har varit väldigt positivt inställda till vår undersökning och gav oss bra med utrymme och tid så att vi kunnat arbeta på en lugn och sansad nivå.

6. Sammanfattning

Vi valde att skriva denna rapport av anledningen att vi är intresserade av barns syn på förskolans leksaker. Vi hade tre frågeställningar som vi ville undersöka.

- Vad anser barnen om förskolans leksaker?
- Vad anser barn om pojk- respektive flickleksaker?
- Hur ser barnen på förskolans lekmiljö i förhållande till vilka leksaker som finns tillgängliga?

I litteraturdelen tar vi upp beskrivningar om vad en leksak är i olika kategorier, en historisk återblick om leksaker, vad som definierar flick- pojkleksaker och hur de leks med av barnen ur ett genusperspektiv. Sist i litteraturdelen beskrivs lekmiljöer, dvs. hur miljön kan påverka vad barnen kommer att leka med beroende på hur de olika lekmiljöerna ser ut och hur lekmaterialen är placerat.

Vi valde att intervjua sex barn i åldrarna fyra och fem år för att få svar på våra frågeställningar. Utifrån barnens svar fick vi veta att det fanns bra leksaker på förskolan, de visste att de fanns flick- respektive pojkleksaker, flickorna tyckte om alla leksaker förutom en flicka som inte gillade bilar. Däremot svarade alla pojkarna att de inte gillade att leka med bebisdockor. Vad gäller lekmiljöerna i förskolan fanns det tre rum där leksakerna var lätt tillgängliga, i det stora rummet med hyllorna var det värre, barnen var tvungna att be om hjälp för att få ner lekmaterialen längst upp. Gällande utemiljön kom barnen fram till att det fanns sandleksaker som man kunde leka med. Ett av barnen sade att det fanns gungor och gungbrädor att leka med men mer än så fanns det inte.

Med hjälp av denna undersökning har vi fått en bredare kunskap om hur barnen ser på leksaker både i hemmet men framförallt i förskolan. Detta har lett till att vi som pedagoger har fått en större förståelse för hur barnen tänker kring förskolans leksaker. Barn verkar nöjda med förskolans leksaker där vi genomförde undersökningen, men de föredrar att leka med sina egna leksaker. Det spelar roll vilka leksaker som finns på förskolan men dessa leksaker kan aldrig få samma speciella band som barn har till sina egna leksaker.

7. Referens

Almqvist, B. (1994), *Approaching the culture of toys in Swedish child care: A literature survey and a toy inventory* Uppsala : Univ. ; Stockholm

Almqvist, B. (1991), *Barn och leksaker* Lund: Studentlitteratur

Andersson, B. (2001), *Som man frågar får man svar: en introduktion i intervju- och enkätteknik* Stockholm: ePan

Berg, L-E & Nelson, A. (2005), *Förskolebarns lek med dockor och figurer* Nordisk pedagogik

Berg, L-E, Nelson, A & Svensson K. (2003) *Toy research in the late twentieth century. P. 1, Toys in educational and socio-cultural context* Stockholm: Stockholm International Toy Research Centre (SITREC), Royal Institute of Technology

Cederborg, A (2000) *Barnintervjuer: vägledning vid utredningsarbete* Stockholm: Liber

Denscombe, Martyn (2000), *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna* Lund: Studentlitteratur

Hallström, M. (1988), *Dockor, dockor, dockor* Stockholm: LT

Hangaard Rasmussen, T. (2002), *Leksakernas virtuella värld: essäer om leksaker och lek* Lund: Studentlitteratur

Håkansson, M. (1998), *Vetenskap om lekar och leksaker* Solna: Ekelund

Hägglund, K. (1989), *Lekteorier* Solna : Esselte studium

Olofsson, B-K. (1987), *Lek för livet: en litteraturgenomgång av forskning om förskolebarns lek* Stockholm: HLS

Nelson, A. (2002), *Det massiva barnrummet: teoretiska och empiriska studier av leksaker/Anders Nelson; Mattias Nilsson* Malmö: Lärarhögskolan

Nelson, A, Berg L-E & Svensson, K. (2003) *Toy research in the late twentieth century. P. 2, Toys in educational and socio-cultural context* Stockholm: Stockholm International Toy Research Centre (SITREC), Royal Institute of Technology

Nelson, A & Svensson, K. (2005), *Barn och leksaker i lek och lärande* Stockholm: Liber

Newson, J. (1982), *Leksaker och saker att leka med/John och Elizabeth Newson; under medverkan av Joan Head och Kay Mogford* Lund: Liber Läromedel

Norén Björn, E. (1990), *våga satsa på leken* Stockholm: Liber

Tallberg Broman, I. (1995), *Perspektiv på förskolans historia* Lund: Studentlitteratur

Thomsson, H. (2002), *Reflexiva intervjuer* Lund: Studentlitteratur

Utbildningsdepartementet. (1998), *Lpfö98* Stockholm: Fritzes offentliga publikationer

Bilaga 1

Intervjufrågor:

- Gillar du leksaker?
- Gillar du förskolans leksaker?
- Vet du vad en leksak är?
- Finns det leksaker som du inte tycker om?
- Vad är en tjejleksak?
- Vad är en pojkleksak?
- Vad brukar du leka med?
- Leker du med alla leksaker?
- Vilken är den bästa leksaken som finns?
- Vad önskar du dig till julklapp?
- Brukar du få leksaker av mamma och pappa?
- Vilka leksaker har du hemma?
- Vilka leksaker leker du med hemma?
- Finns det någon leksak som fattas i förskolan?
- Finns det mycket leksaker ute?
- Vad brukar du leka ute?
- Får ni turas om med leksakerna ute?
- Får ni ta ut leksaker ut och leka?
- Får ni ta med leksakerna till förskolan och varför i så fall?